

travelbook

Tunezja

Bezdroža

ERGO
HESTIA

Tekst: Paweł Jadwisieńczyk, Eryka Lehr-Spławińska, Katarzyna Wojsław
(Berberowie)

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Aktualizacja: Mariusz Miodek

Redakcja: Mariusz Miodek

Skład: Magdalena Kocińska

Projekt graficzny: Sabina Suchy

Zdjęcia: stock.adobe.com, shutterstock.com

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: bezdroza@bezdroza.pl

www: bezdroza.pl (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

bezdroza.pl/user/opinie/betut2

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-289-3371-2

Copyright © Helion S.A., 2026

Kup książkę

Poleć książkę

Oceń książkę

Księgarnia
internetowa

Lubię to!
Nasza społeczność

SPIS TREŚCI

■ ATRAKCJE TUNEZJI 6

■ INFORMACJE

KRAJOZNAWCZE 19

Krajoznawcze ABC 20

Społeczeństwo 22

Dzieje Tunezji 26

Kuchnia 30

■ TUNIS 31

Medyna 35

Ville nouvelle 42

W aglomeracji

Wielkiego Tunisu 48

■ TUNEZJA

PÓŁNOCNA 49

Bizerta 50

Stary port i twierdze 50

Medyna i ville nouvelle 51

Utyka 52

Park archeologiczny i muzeum .. 52

Sidi Bou Said 54

Spacer po mieście 55

Kartagina 56

Park archeologiczny 57

Narodowe Muzeum

Kartaginy 59

Katedra Świętego

Ludwika 59

Bulla Regia 60

Park archeologiczny 60

Smaki Tunezji 62

Chemtou 64

Park archeologiczny 64

■ CAP BON 65

Karkawan 66

Park archeologiczny 66

Kelibia 68

Forteca 69

Nabul 70

Muzeum Archeologiczne 71

Hammamet 72

Twierdza 72

Międzynarodowe Centrum

Kulturalne 73

Yasmine-Hammamet 74

■ TELL – OBSZAR HISTORYCZNEJ

NUMIDII 75

Dugga	76
Thuburbo Majus	79
Al-Kaf	81
Subajtila	85

■ SAHEL I KAIRUAN..... 87

Susa.....	88
Medyna	88
Wielki Meczet	89
Ribat	90
Dar Essid	90
Muzeum Archeologiczne	91
Aqua Splash Thalassa	92
Monastyr	93
Medyna	93
Mauzoleum Habiba Burgiby	93
Ribat	94
Al-Mahdijja	95

Spacer po mieście i medynie ..	95
Wielki Meczet	97
Twierdza el Kebir	97
Muzeum Archeologiczne	98
Kairuan	99
Medyna	100
Wielki Meczet	101
Baseny Aghlabidów	103
Zawija Sidi Sahbi	104
Zawija Sidi Amor Abada	105
Studnia Bir Barrouta	105
Zawija Sidi Abid el Ghariani	105
Meczet Trojga Drzwi	105
Muzeum Dywanów	105
Dywany z Kairuanu	106
Al-Dżamm	108
Amfiteatr	108
Muzeum Archeologiczne	109
Safakis	110
Medyna	111
Muzeum Dar el Jellouli	113

Muzeum Archeologiczne ...	113
Berberowie	114
Wyspy Karkana	116

■ TUNEZJA

POŁUDNIOWA

I DŻERBA..... 117

Kafsa	118
Muzeum Archeologiczne	118
Wioski berberyjskie	118
Tauzar	120
Medyna i Muzeum Sztuki i Tradycji.....	120
Strefa turystyczna i oaza.....	121
Słone jeziora	123
Oazy	125

Noc pod gwiazdami na Saharze 128 |

Nafta.....	130
Dzielnice Ouled ech Cherif i El Bajadha	130
Duz.....	132

Muzeum Sahary	133
Matmata	134
Domy troglodytów	134
Muzeum Dar Khadija	135
Niech moc będzie z wami! ...	136
Dżerba	138
Haumat as-Suk	138
Synagoga El Ghriba w Ar-Rijad	140
Midun	140
Wybrzeże Dżerby	141
Tatawin	143
Muzeum Pamięci Ziemi.....	143
Chenini	143
Ksary.....	144

■ INFORMACJE

PRAKTYCZNE 145 |

Przed wyjazdem.....	146
Dojazd	149
Na miejscu	150
Informator A-Z.....	165

Kup książkę

Poleć książkę

ATRAKCJE

Tunezji

Amfiteatr w Al-Dżamm

Trzecie pod względem wielkości antyczne koloseum, w którym walki gladiatorów i dzikich zwierząt mogło oglądać 30 tys. widzów. Stanem zachowania niewiele odbiega od swojego rzymskiego odpowiednika, z którym zresztą miało konkurować. Turyści mogą wędrować po kilku poziomach tej monumentalnej budowli wpisanej na listę UNESCO. ➡ [Zob. s. 108.](#)

[Kup książkę](#)

Muzeum Narodowe Bardo w Tunisie

Największe muzeum w kraju, usytuowane w przepięknym XIX-wiecznym pałacu bejów. Otwarto je w 1888 r. W ponad 25 salach prezentowana jest ogromna ilość eksponatów z różnych epok, poczynając od prehistorii. Zgromadzona tu kolekcja rzymskich mozaik jest jedną z najwspanialszych na świecie.

➡ [Zob. s. 44.](#)

Dugga ruiny starożytnego miasta

Otoczone przez rozległe sady oliwne, 65-hektarowe ruiny miasta o punicko-numidyjsko-rzymskiej tradycji mocno zapadają w pamięć. Panorama rozciągająca się ze stopni starożytnego teatru nie zmieniała się od stuleci: widać stąd dawne rzymskie drogi, pola uprawne i pasterzy owiec. Dugga od 1997 r. znajduje się na liście UNESCO.

➡ [Zob. s. 76.](#)

[Poleć książkę](#)

Medyna w Tunisie

Pełna zabytków medyna ze słynnym meczetem Oliwnym została wpisana na listę UNESCO w 1979 r. Jej wąskie i kręte uliczki stanowią labirynt, który oprócz suków kryje wspaniałe meczety, medresy, kawiarnie i domy mieszkańców. To obowiązkowy punkt podróży każdego turysty.

➔ Zob. s. 35.

Punickie miasto Karkawan

To miasto znane z eksportu cennej w starożytności purpury, z okazałymi ruinami willi oraz ciekawym sanktuarium. Układ miasta pozostał niezmienny przez jakiegokolwiek rzymskie czy późniejsze wpływy. Ze względu na ogromne znaczenie dla historii i kultury, ruiny w Karkawanie zostały wpisane na listę UNESCO. ➔ Zob. s. 66.

Wielki Meczet w Kairuanie

Pierwszy meczet w północnej Afryce, wzniesiony w IX w., przyciąga dziś turystów z najdalszych zakątków świata. Oprócz tej monumentalnej budowli w Kairuanie – czwartym po Mekce, Medynie i Jerozolimie świętym mieście islamu – warto również odwiedzić medynę, w 1988 r. wpisaną na listę UNESCO. ➔ Zob. s. 101.

Kup książkę

Poleć książkę

Dugga

Do ruin Duggi (fr. Dougga) warto się udać nie tylko ze względu na bogactwo tutejszych wykopalisk, ale również dla gajów oliwnych i magicznej atmosfery. Panorama rozciągająca się ze stopni starożytnego teatru nie zmieniła się od stuleci; widać stąd dawne rzymskie drogi, pola uprawne i pasterzy wypasających owce. Nawet jeśli ktoś nie jest miłośnikiem zwiedzania ruin, zakocha się w tym pejzażu bez pamięci.

■ PARK ARCHEOLOGICZNY

Trzeba dobrze wybrać porę na zwiedzanie tej atrakcji. W lecie bywa tu bardzo gorąco, a ruiny nie dają cienia. Najpiękniej jest wczesną jesienią lub wiosną, gdy pola zbóż mienią się kolorami. Na uważne zwiedzanie należy zarezerwować ok. 4 godzin.

W III w. Dugga (ówczesna Thugga) otrzymała prawa kolonii rzymskiej. Na ten

■ Ruiny teatru z II w.

okres przypada najbardziej dynamiczny rozwój miasta. Żyzne ziemie i wspaniały klimat umożliwiały eksportowanie do centrum imperium ogromnej ilości płodów rolnych w zamian za złoto pozwalające miastu rozwijać się i bogacić. Thugga w tym czasie liczyła ok. 5 tys. mieszkańców. Po najeździe Wandalów miasto zaczęło chylić się ku upadkowi. Prace archeologiczne zaczęły się tu w czasach protektoratu francuskiego. W 1991 r. zapadła decyzja o utworzeniu parku historyczno-archeologicznego, a w 1997 r. Dugga została wpisana na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO.

W części wschodniej starożytnego miasta warto zobaczyć zachwycający teatr, wybudowany w II w. przez zamożnego Publiusa Marcjusa Kwadratusa. Teatr wzniesiono na podstawie planów rzymskich

■ Ogród przy Domu Trifolium

zmodyfikowanych przez lokalnych architektów. Na widowni w 25 rzędach mieściło się 3,5 tys. widzów. Obecnie teatr jest ładnie odnowiony i stanowi dobry punkt widokowy. Oglądać tu można sztuki wystawiane podczas Międzynarodowego Festiwalu w Dugdze (Festival International de Dougga) odbywającego się w lecie.

Ze świątyni Saturna zachowało się jedynie sześć kolumn oraz zarys budowli. Obiekt powstał pod koniec II w. na miejscu przybytku Baala Hammona. Jego usytuowanie nie tylko zapewniało piękny widok z tarasu na całą żyzną dolinę, ale miało również znaczenie strategiczne. Pod pozostałościami gmachu znajduje się hipogeum, tj. podziemny cmentarz, gdzie odkryto liczne pochówki oraz głowę posągu Saturna.

Dom Trifolium (Dom Koniczyny) to największa odkryta budowla w Dugdze. Nazwa pochodzi od charakterystycznego układu pomieszczeń przypominającego kształtem liść koniczyny. Z kolumnowego dziedzińca można przejść do wielu mniejszych pokoi oraz do ogrodu. Przeznaczenie budowli z III w. nie jest jasne – być może pełniła funkcję domu publicznego.

Na południe od Domu Trifolium, wśród drzew oliwnych, dostrzeżemy mauzoleum Atbana, znane też jako mauzoleum libijsko-punickie (Mausolée Libyco-Punic). To jedyny zachowany w Tunezji przykład architektury królestwa Numidii. Trzykondygnacyjny grobowiec ma 21 m wysokości. Powstał w II w. p.n.e. i prawdopodobnie przeznaczony był dla numidyjskiego księcia.

W części centralnej Duggi warto obejrzeć termy Licyniana ze względu na ich dobrze zachowane ściany oraz tunel dla niewolników, którzy wnosili tamtędy drewno do ogrzewania. Zbudowane w 260 r. przez rodzinę Licyniuszy termy, zwane również zimowymi, w późniejszych wiekach służyły do przechowywania oliwy. Ściany gmachu były wyłożone marmurem, a podłoga mozaikami. Dziś rozciąga się stąd piękny widok na dolinę i Dom Trifolium.

Kapitol, świątynia Trójcy Kapitołińskiej (Jowisza, Junony i Minerwy), powstała w 166 lub 167 r. Dodatkowa inskrypcja zawiera dedykację dla cesarza Marka Aureliusza i Lucjusza Werusa. To bez wątpienia najlepiej zachowana

świątynia kapitolńska w północnej Afryce (wszystko to dzięki Bizantyjczykom, którzy włączyli ją w system fortyfikacji miasta). Jedenaście stopni prowadzi do frontowego portyku. Widać tu 6 żłobkowanych kolumn korynckich podtrzymujących doskonale zachowany fronton z płaskorzeźbą przedstawiającą cesarza Antoninusa Piusa.

Forum zajmuje powierzchnię 924 m² i uchodzi za bardzo małe jak na rzymskie standardy. Prawdopodobnie plac powstał, by zapewnić mieszkańcom Duggi nieco więcej przestrzeni; sąsiedował z **macellum** – rynkiem, na którym stały stragany. Wokół forum wznosiły się budynki użyteczności publicznej – kuria (miejsce posiedzeń sądu) oraz świątynia Merkurego.

W zachodniej części Duggi, nieco dalej od centrum, znajdują się ruiny **świątyni Celestis**. Na tle gaju oliwnego widać zachowane schody i wysokie podium z 6-kolumnowym portykiem na

■ Świątynia Trójcy Kapitolńskiej

fasadzie. Junona Celestis była rzymskim odpowiednikiem punickiej Tanit, tj. bogini nieba, księżycy i płodności. Świątynia ta powstała prawdopodobnie w latach 222–225.

Ain el Hammam (dosł. 'źródło') pochodzi z czasów cesarza Kommodusa (II w.). To kompleks sześciu cystern o łącznej pojemności 6 tys. m³, do których woda docierała z oddalonego o 12 km źródła, a następnie była rozprowadzana akweduktem do łaźni. Drugi kompleks cystern w Dugdze – **Ain Mizeb** – znajduje się nieco dalej na północ (nieopodal **świątyni Minerwy**). Składa się na niego dziewięć świetnie zachowanych zbiorników, zdolnych pomieścić 9 tys. m³ wody.

Niedaleko cystern zachowały się **dolmeny** – prehistoryczne grobowce.

Le site archéologique de Dougga
<https://www.patrimoinedetunisie.com.tn>
<https://whc.unesco.org/en/list/794/>
codz. w sezonie 8.00–19.00, poza sezonem 8.30–17.30; wstęp: 8 TND

■ Kolumny palestry (miejsca do ćwiczeń) usytuowanej obok term letnich

Thuburbo Majus

Oddalone o 60 km od Tunisu Thuburbo Majus to starożytne miasto, którego ruiny przyciągają dziś nie tylko pasjonatów archeologii.

■ PARK ARCHEOLOGICZNY

Najważniejsze budowle – wszystkie opisane (po francusku i arabsku) – skupione są wokół brukowanego **forum**. Jednym z najciekawszych zabytków jest **kapitol**, dedykowany Markowi Aureliuszowi i Kommodusowi, w którym oddawano cześć **Trójcy Kapitolńskiej** (Jowiszowi,

Junonie i Minerwie). Gmach ten wzniesiono w 168 r. n.e.; była to jedna z największych świątyń w Afryce Północnej. Fronton opierał się na sześciu kolumnach z marmuru kararyjskiego (do dziś zachowały się cztery). Kolumnada została ponownie ustawiona na początku XX w.

Świątynię Merkurego z czasów Hadriana (II w.), przebudowaną w 211 r. i wzniesioną wokół kolistego dziedzińca. Zdobila ją kolumnada i półokrągłe nisze.

Forum powstało w latach 161–192 na planie kwadratu o boku 50 m. Z trzech

■ SKARBY WCIĄŻ POD ZIEMIĄ

Thuburbo Majus powstało w miejscu zromanizowanego przez Oktawiana Augusta ośrodka punicko-berberyjskiego. Korzystne położenie na skrzyżowaniu szlaków handlowych sprzyjało jego rozwojowi. Cesarz rzymski Kommodus nadał miejscowości status kolonii rzymskiej i nazwę Colonia Julia Aurelia Commoda. Wraz ze wzrostem znaczenia i rangi miasta rozbudowywane były zarówno gmachy użyteczności publicznej, jak i zabudowa mieszkalna. Kolejny okres rozkwitu ośrodka przypadł na IV w. i panowanie Konstancjusza II. W tym czasie w mieście powstały termy, ono samo natomiast zyskało nazwę Res Publica Felix Thuburbo Majus. Był to także okres rozkwitu chrześcijaństwa.

Po najeździe najpierw Wandalów (V w.), a następnie Arabów (VII w.), miasto zaczęło podupadać i stopniowo opustoszało. Ostateczny cios zadało mu trzęsienie ziemi. Na ślad dawnego miasta i jego ruin trafił w 1857 r. francuski archeolog Charles Joseph Tissot. Choć prace wykopaliskowe trwają tu od 1912 r., ze względu na rozmiary stanowiska większość starożytnej osady wciąż jeszcze pozostaje pod ziemią.

Kup książkę

Poleć książkę

A woman wearing a red headscarf is seen from the side, working on a large, traditional wooden loom. She is using a comb-like tool to weave a rug with intricate geometric patterns in shades of green, red, and white. The background shows a red wall with a decorative pattern. The lighting is warm, highlighting the texture of the wool and the woman's hands.

Dywany z Kairuanu

Kairuan jest głównym ośrodkiem tunezyjskiej produkcji dywanów. Niewielka ich część powstaje w fabrykach dywanów, większość „rodzi się” w domach prywatnych. Produkcją zajmują się kobiety, a umiejętność ta jest przekazywana z matki na córkę. Wszystkie dywany są tkane ręcznie, a produkcja jednego zajmuje od kilku tygodni do kilku miesięcy.

Motywy najczęściej spotykane na dywanach produkowanych w Kairuanie to lampa z Wielkiego Meczetu, drzewko oliwne i symboliczne przedstawienia rajy.

Rodzaje dywanów:

- ▶ **alusz** (dosł. ‘wełniany’) – proste dywany z owczej wełny, spotykane w wielu rozmiarach; 30–60 tys. węzłków na metr kwadratowy;
- ▶ **kaszmirowe** – ze znacznie cieńszej wełny niż alusz; nawet do 150 tys. węzłków na metr kwadratowy. Finezyjne i skomplikowane wzory;
- ▶ **jedwabne** – niewielkie dywaniki z przędzy jedwabnej; do 250 tys. węzłków na metr kwadratowy; dywan zmienia kolory w zależności od kąta patrzenia. Wysokie ceny, produkcja większego dywanu trwa ponad rok;
- ▶ **berberyjskie** – proste, efektowne, niedrogie i miękkie, wykonane z grubej wełny. Najczęściej białe z niewielką aplikacją w rogu, czasem także brązowe lub niebieskie;
- ▶ **mergun** – rodzaj tkanych dywanów wełnianych. Cieńsze od dywanów wiązanych, powstają szybciej i są bardziej wytrzymałe; mało skomplikowane wzory.

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

Al-Dżamm

Dzisiejsze Al-Dżamm (fr. El Jem) nie ma nic wspólnego ze znajdującym się tutaj przed wiekami bogatym miastem rzymskim. O dawnej potęgze przypomina jedynie monumentalny amfiteatr. Wizyta w Muzeum Archeologicznym może nam uświadomić, jak potężne było to miasto w przeszłości.

■ AMFITEATR

Budowę amfiteatru, finansowaną przez konsula Gordiana, rozpoczęto w 230 r. i zakończono w 238 r. Jest to trzeci co do wielkości obiekt tego typu na świecie, o wymiarach 148 na 122,2 m. Wysokie na 36 m trybuny mogły pomieścić od 27 tys. do 30 tys. widzów. Jako jeden z niewielu amfiteatrów posiadał od początku część zwaną kulisami – znajdujące się pod areną pomieszczenia służące m.in. do przetrzymywania gladiatorów i dzikich zwierząt przed walką.

Budulec sprowadzano z oddalonych o 30 km kamieniołomów, a wodę – ze wzgórz znajdujących się 15 km od miasta. Dzięki zastosowaniu systemu gromadzących wodę cystern i istnieniu tajemnego (do dziś nieodkrytego) korytarza pod budowlą, amfiteatr pełnił także funkcje obronne (w VII w. przez prawie 3 lata broniła się tutaj przed wojskami arabskimi

legendarna władczyni berberyjska Kahina – zob. ramka s. 109). Północna część trybun amfiteatru została wysadzona w powietrze w XVII w. przez wojska Mohameda Beja (w ten sposób pokonał on broniących się w oblężonym amfiteatrze plantatorów oliwek, którzy protestowali przeciw zbyt wysokim podatkom). Obecnie w tej części są nowoczesne trybuny wykorzystywane jako miejsca dla widzów podczas corocznego Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Symfonicznej.

W centralnej części areny o wymiarach 64 na 39 m znajdował się duży otwór, który zapewniał dopływ powietrza i światła do podziemnych pomieszczeń. Do podnoszenia klatek z dzikimi zwierzętami na poziom areny służyły zapadnie z wciągarkami. Fasada amfiteatru z ciosanego kamienia ma trzy poziomy z 64 rzędami arkad, rozdzielonymi kolumnami. Schody prowadziły do dwóch podziemnych galerii, dostępnych z zewnątrz rampami.

W XX w. w ruinach amfiteatru rozpoczęto prace archeologiczne. Obiekt odrestaurowano, a w 1979 r. został on wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO i stał się jedną z głównych atrakcji turystycznych Tunezji, dzięki czemu zapomniane Al-Dżamm zaczęło przyciągać tysiące

■ Amfiteatr w Al-Dżamm mógł pomieścić nawet 30 tys. widzów

turystów. Mogą oni zwiedzać cały amfiteatr, wędrować swobodnie po wszystkich poziomach budowli, od najniższych po te najwyższe, z których przy okazji można podziwiać widok na miasto.

i Amphithéâtre d'El Jem
<https://whc.unesco.org/en/list/38/>
 w sezonie 7.30–18.30,
 poza sezonem 7.30–17.30
 wstęp: 12 TND, bilet łączony z Muzeum Archeologicznym

■ MUZEUM ARCHEOLOGICZNE

Muzeum znajduje się około 500 m od amfiteatru, przy drodze wylotowej na Safakis. Najciekawsze eksponaty to wspaniałe miejscowe mozaiki. Na tyłach muzeum znajdują się też ruiny olbrzymiej willi rzymskiej, dające pewne wyobrażenie o przepychu miasta w czasach jego świetności.

Po drugiej stronie ulicy, po przejściu przez tory, można się natknąć na pozostałości jeszcze jednego, znacznie **mniejszego amfiteatru**. Powstał kilkadziesiąt lat przed

głównym amfiteatrem. Ruiny te są jednak tak zniszczone, że potrzeba naprawdę dużej wyobraźni, żeby w skupiskach kamieni dostrzec chociażby zarys areny.

i Musée Archéologique d'El Jem
<https://eljem.virtualexperience.net/fr/>
 w sezonie 8.00–18.30,
 poza sezonem 8.00–17.30
 wstęp: 12 TND, bilet łączony z amfiteatrem

■ KAHINA

Kahina, królowa berberyjska żyjąca w VII w., poprowadziła swoje plemię do walki przeciwko Arabom zmierzającym do opanowania północnej Afryki. Swoją ostatnią walkę stoczyła w Tabarce, broniąc się w jej murach przed armią umajjadzką. Przegrała, gdyż została podstępnie zdradzona przez swojego podopiecznego Khaleda. Odwagę królowej przez wieki stawiono w ustnych podaniach, a jej biografia obrosła legendami. Kahina stała się symbolem oporu i walki o niepodległość.

■ OLIWKI I KONFLIKT Z RYZMEM

W czasach starożytnych na terenie dzisiejszego Al-Dżamm znajdowało się bogate miasto Thysdrus. Konkurowało ono z położonym nieopodal Hadrumetum (dzisiejsza Susa) o miano drugiego co do znaczenia, po Kartaginie, miasta w rzymskiej prowincji Africa. Głównym źródłem dochodów mieszkańców były olbrzymie plantacje oliwek – nawet większe niż współcześnie (a należy pamiętać, że w 2023 r. Tunezja była piątym światowym producentem oliwy). Dzięki sprzedaży oliwy miejscowi plantatorzy dorobili się olbrzymich majątków. W mieście znajdowały się dziesiątki bogatych willi ozdobionych przepięknymi mozaikami.

Szczyt rozwoju Al-Dżamm przypadł na II i III w. n.e. – wtedy właśnie zaczęto budowę amfiteatru, który miał konkurować z rzymskim Koloseum. W tym jednak czasie cesarstwo rzymskie podwyższyło podatki i nakazało wysyłanie bezpłatnego kontyngentu oliwy do stolicy. W 238 r. zabito poborcę podatkowego, a samo miasto ogłosiło niezależność od Rzymu i odmówiło płacenia jakichkolwiek podatków. Na czele rebelii stanął konsul Gordian, który ogłosił się cesarzem Gordianem I. W wyniku buntu miasto zostało zniszczone i już nigdy nie odzyskało dawnej świetności.

Kafsa

Niepozorna Kafsa (fr. Gafsa) jest jednym z najstarszych miast w Tunezji; w pobliskiej oazie znaleziono ślady prehistorycznej kultury rozwijającej się w latach 10 000–6000 p.n.e., zwanej kapsyjską lub kapską (od słowa capsa, którym określano wybudowany tu rzymski garnizon strzegący południowych rubieży prowincji afrykańskiej).

■ MUZEUM ARCHEOLOGICZNE

W tym niewielkim obiekcie wystawiono ekspozycję poświęconą znaleziskom z okresu kultury kapskiej oraz z czasów rzymskich. Dwa niewielkie, ale dość głębokie zbiorniki w pobliżu muzeum to baseny z czasów rzymskich, które wciąż jeszcze nadają się do użytku (wstęp bezpłatny); latem można tu czasami obserwować popisy miejscowych chłopców skaczących do wody. Niedaleko muzeum znajduje się otoczona murami i dość interesująca (niestety tylko z zewnątrz) **kazba**. W niedalekiej odległości, na skraju oazy, usytuowany jest natomiast

Wielki Meczet (wstęp mają do niego tylko muzułmanie).

i Musée Archéologique de Gafsa
<https://www.patrimoinedetunisie.com.tn>
wt.–nd. w sezonie 7.00–14.00, poza sezonem 9.30–16.30; wstęp: 5 TND

■ WIOSKI BERBERYJSKIE

Na wschód od Kafsy, przy drodze GP14 w stronę Safakis, rozłożyły się wioski berberyjskie: Sakket, Sened Jebel, Meich. Są to miejscowości usytuowane w malowniczym łańcuchu górskim ciągnącym się na południe od tej drogi. Można tam podejrzeć naturalne, nieskażone przemysłem turystycznym życie mieszkańców tego regionu. Wiele kobiet nosi tradycyjne stroje, a mężczyźni zajmują się pracami takimi jak wypas owiec czy tłoczenie oliwy. Wzgórza usiane są pięknymi położonymi domostwami oraz marabutami. Z powodu trudnego dojazdu odwiedzenie tych terenów w rozsądnym czasie jest możliwe tylko, jeśli dysponuje się własnym transportem.

■ CZERWONA JASZCZURKA WRÓCIŁA!

Główną atrakcją niewielkiego miasteczka górniczego Al-Matlawi (fr. Métlaoui), oddalonego od Kafsy o 40 km na południowy wschód, są przejażdżki zabytkowym pociągiem Lézar Rouge ('Czerwona Jaszczurka'). Skonstruowano go w 1910 r. dla beja Tunisu jako środek transportu ze stolicy do pałacu letniego na przedmieściach. Przez krótki czas w 1974 r. pociąg używano do organizowania turystycznych przejazdów Tunis–Al-Dżamm–Tauzar. Od 1984 r. skład jeździł na łączącej 43 km trasie między Al-Matlawi a Redeyef. W 2017 r. ulewne deszcze uszkodziły linię kolejową. Przerwa w kursowaniu trwała aż 8 lat. Odnowiona Czerwona Jaszczurka powróciła na trasę w maju 2025 r.

Pociąg odjeżdża ze stacji kolejowej w Al-Matlawi codziennie o 10.30, podróż trwa 1 godz. 45 min. Główną atrakcją jest przejazd przez malowniczy wąwóz Saldża (fr. Gorges de Selja). Turyści podczas przejażdżki podziwiają pionowe czerwone klify o wysokości 100 metrów po każdej stronie. Na trasie jest osiem tuneli, pociąg zatrzymuje się na zrobienie zdjęć w najpiękniejszych miejscach.

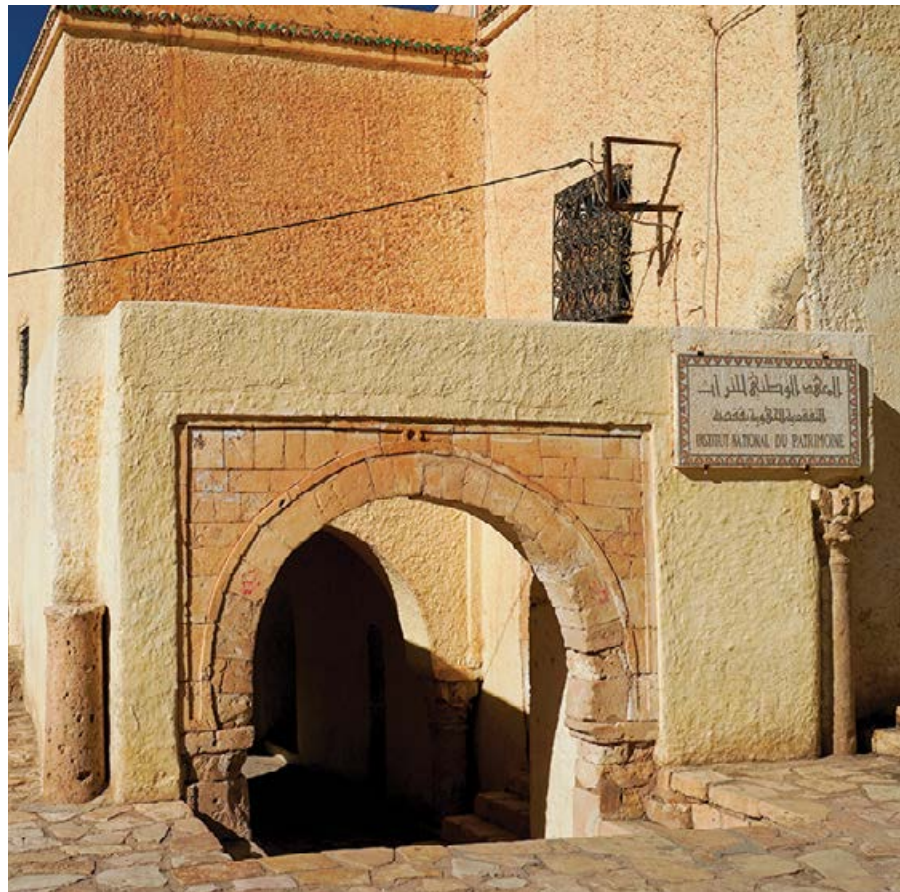
Bilet można kupić na stacji w Al-Matlawi przed odjazdem lub zarezerwować w lokalnych biurach podróży w miejscowościach Tauzar, Kafsa, Susa czy Al-Matlawi. Czerwona Jaszczurka to lokomotywa i sześć wagonów o najrozmaitszym standardzie. Można zdecydować się na podróż w wagonie 3 klasy z drewnianymi ławami, w przestronnych przedziałach klasy 2 z miękkimi siedziskami lub w luksusowym wagonie królewskim z fotelami i kanapami. Cena biletu nie określa klasy wagonu, zatem za równowartość mniej więcej 10 euro można zarówno podróżować na drewnianych ławach w 3. klasie, jak i płać się w luksusach w wagonie królewskim. Kontakt: lezardrouge@topnet, tel.: +216 762 414 69 lub +216 982 127 79.

■ FOSFORYTY W TUNEZJI

W 1895 r. weterynarz Philippe Thomas, zapalony geolog amator, wędrując po Atlasie, odkrył w okolicach Djebel Selja złoża fosforytów. Te niezwykle rzadko spotykane skały osadowe stanowią naturalne bogactwo zaledwie kilkunastu krajów świata. Fosforyty to podstawowy składnik nawozów sztucznych, dlatego są surowcem bardzo cennym i droгим. W ciągu zaledwie kilkunastu lat Francuzi rozwinęli w tym rejonie przemysł wydobywczy, zaczynając od podstaw. Powstało kilka kopalń oraz zakładów przetwórstwa fosforytów. Zbudowano też nową linię kolejową Al-Matlawi–Safakis (Métlaoui–Sfax).

Obecnie Tunezja jest znaczącym światowym producentem fosforytów i zajmuje w tej dziedzinie piąte miejsce na świecie. Przemysł związany z wydobywaniem tego surowca jest jednocześnie jedną z głównych gałęzi gospodarki kraju. Przewiduje się jednak, że w ciągu najbliższych 30 lat złoża zostaną całkowicie wyczerpane. Stworzy to olbrzymi problem dla regionu, którego gospodarka w całości oparta jest na wydobyciu i przetwórstwie fosforytów.

■ Zaulek w medynie w Kafsie

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Tunezja

Tunezja pozwala połączyć odpoczynek na pięknych plażach z poznawaniem egzotyki Czarnego Łądu. Majestatyczne meczety, kręte uliczki medyn i ciekawe muzea zachwycą nie tylko miłośników kultury arabskiej. Świetnie zagospodarowane kurorty zapraszają do zabawy, ruiny rzymskich i punickich miast snują opowieść o minionej świetności, a bujna przyroda nęci możliwością błędnego odpoczynku.

Barwne **suki** i spokojne **oazy**

Zabytki **starożytności**

Złote plaże i turkusowe morze

Medyny i **plany filmowe**

Kuchnia pełna przypraw

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!
<http://program-partnerski.helion.pl>

Sprawdź najnowsze promocje:
• bezdroza.pl/promocje
Przewodniki najchętniej czytane:
• bezdroza.pl/bestsellery
Zamów informator podróżniczy:
• bezdroza.pl/newsletter

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-289-3371-2

9 788328 933712

Cena: 39,90 zł